

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Бюджетування діяльності підприємства ”

*освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво»
напряму підготовки 6.030508 - фінанси і кредит*

Чинний від 2011 – 08 – 01

Видання офіційне

Дніпропетровськ
Державний ВНЗ «НГУ»
2012

ПЕРЕДМОВА

1. РОЗРОБЛЕНО І ВНЕСЕНО
кафедрою економічного аналізу і фінансів ДВЗ «НГУ»

2. ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ

наказом ректора Національного гірничого університету
від 30.08.20 12 №

3. УВЕДЕНО
вперше

4. РОЗРОБНИКИ СТАНДАРТУ
Лісовенкова Ірина Михайлівна, асистент кафедри економічного аналізу і фінансів

Цей стандарт не може бути повністю або частково відтворений, тиражований і розповсюджений без дозволу Національного гірничого університету.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Галузь використання	4
2. Нормативні посилання	4
3. Базові дисципліни	5
4. 4. Дисципліни, що забезпечуються	5
5. Компетенції, що набуваються, та зміст дисципліни	6
6. Індивідуальне завдання	8
7. Форма підсумкового контролю	8
8. Вимоги до засобів діагностики	8
9. Рекомендована література	9
10. Відповідальність за якість викладання	11

Вступ

Цей стандарт є складовою частиною стандартів вищої освіти ДВЗ «НГУ».

Програма навчальної дисципліни ПП «Бюджетування діяльності підприємства» - нормативний документ, який складається на підставі освітньо-професійної програми (ОПП) та ОПП вибіркової частини підготовки бакалавра напряму підготовки 6.030508 - фінанси і кредит.

Навчальна дисципліна визначає комплекс модулів, що підлягають підсумковому контролю. Модуль – це задокументована сукупність змістових модулів, що реалізується за допомогою певних видів навчальних занять з визначеними цілями (лекції, лабораторні, практичні, семінарські тощо). Змістовий модуль – сукупність навчальних елементів, створена за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові та подана в ОПП.

Навчальна програма розробляється кафедрою, яка наказом ректора закріплена для викладання дисципліни.

Програма навчальної дисципліни розробляється на весь період реалізації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів з фінансів галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030508 - фінанси і кредит і затверджується наказом ректора.

1. Галузь використання

Стандарт поширюється на кафедри НГУ, що здійснюють викладання нормативної дисципліни «Основи теорії транспорту» бакалаврам з гірництва.

Стандарт встановлює:

- компетенції, які має опанувати студент;
- перелік змістових модулів та інформаційну базу (навчальні елементи), яка опосередковує освітні та професійні уміння за вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра;
- розподіл навчального матеріалу за видами занять;
- норми часу на викладання та засвоєння інформаційної бази;
- позначення одиниць фізичних величин, які використовуються в навчальному матеріалі;
- форму підсумкового контролю;
- відповідальність за якість освітньої та професійної підготовки.

Стандарт придатний для сертифікації фахівців та атестації випускників вищих навчальних закладів.

2. Нормативні посилання

2.1. Закон України «Про вищу освіту».

2.2. ДК 003: 2010 Державний класифікатор професій.

2.3. ДК 009 : 2005 Державний класифікатор видів економічної діяльності.

2.4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.07.2009 № 642 «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента».

2.5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.11. 2010 № 1067 «Про введення в дію переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо – кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 787 від 27.09.2010.

2.6. Постанова Кабінету Міністрів України № 507 від 24.05.1997. «Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями».

2.7. Освітньо-професійна програма вищої освіти підготовки магістрів спеціальності 8.030508 – фінанси і кредит і затверджуються наказом ректора.

2.8. СВО НГУ НМЗ – 05. Нормативно – методичне забезпечення навчального процесу. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2005. – 138с.

3. Базові дисципліни

Дисципліни ОПП бакалавра галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напрямку підготовки 6.030508 – фінанси і кредит

ПП 1 «Економіка підприємства»

ПП 17 «Фінанси підприємств»

ПП 6 «Бухгалтерський облік»

4. Дисципліни, що забезпечуються

Дисципліни ОПП спеціаліста галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напрямку підготовки 6.030508 – фінанси і кредит

ППс 17 «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання»:

ПП 19 «Інвестування»

ПРв 4 «Управління витратами»

ПРв 13 «Фінансова статистика»

5. Компетенції, що набуваються та зміст дисципліни

№ п/п	Компетенції (з використанням матеріалу модуля студент повинен уміти)	Змістові модулі
1	<p>Надати визначення фінансового планування. Назвати основні принципи фінансового планування. Охарактеризувати етапи фінансового планування. Назвати методи фінансового планування та розділи балансу доходів та видатків. Дати визначення оперативного фінансового планування. та платіжного календарю. Дати визначення касовому плану та розкрити що таке податковий календар? Вказати які документи розробляються у процесі перспективного фінансового планування? Дати визначення фінансовій стратегії підприємства.</p>	<p>Практичні заняття</p> <p>1. Економічний зміст, задачі та принципи фінансового планування. 2. Етапи і методи фінансового планування 3. Організація оперативного, поточного і перспективного фінансового планування на підприємстві. 4. Сутність та призначення бюджетування. 5. Склад, функції та принципи бюджетування.</p>
2	<p>Володіти методикою бюджетування на підприємстві. Складати класифікацію бюджетів, доходів та витрат у бюджетуванні. Здійснювати бюджетний контроль та регулювання на підприємстві. Визначати технологію побудови фінансової структури підприємства. Класифікувати центри фінансової відповідальності у фінансовій структурі підприємства. Складати бюджетний регламент та організацію процесу бюджетування.</p>	<p>Практичні заняття</p> <p>6. Визначення методики бюджетування на підприємстві. 7. Класифікація бюджетів, доходів та витрат у бюджетуванні. 8. Бюджетний контроль та регулювання на підприємстві. 9. Технологія побудови фінансової структури підприємства. 10. Оцінка бюджетного регламенту та організація процесу бюджетування.</p>
3	<p>Визначати механізми бюджетного управління та основні недоліки існуючої структури управління. Формулювати етапи розробки системи бюджетного управління. Охарактеризувати чинники, що впливають на систему бюджетування підприємства. Дати визначення архітектурі бюджетної системи та компонентам бюджетування на підприємстві. Охарактеризувати плани та звіти бюджетної системи. Розкрити особливості моделі бюджетування окремих галузей господарської діяльності. Пояснити переваги моделі бюджетування фінансових потоків та переваги і недоліки моделі бюджетування товарно-матеріальних потоків.</p>	<p>Практичні заняття</p> <p>11. Формування етапів розробки системи бюджетного управління.</p>

4	<p>Аналізувати методичні підходи до бюджетування. Розкрити сутність методики на основі фінансової структуризації. Обґрунтувати сутність методики постановки бюджетування на основі бізнес-процесів. Назвати найбільш відомі підходи до складання бюджетів. Дати визначення бюджету. Класифікувати бюджети за сферами діяльності підприємства. Класифікувати бюджети за видами витрат. Охарактеризувати види бюджетів за методами розробки. Класифікувати доходи в бюджетуванні. Навести класифікацію витрат в бюджетуванні. Дати визначення фінансового контролю та інструментарію бюджетного контролю.</p>	<p><u>Практичні заняття</u> 12. Обґрунтування сутності методики постановки бюджетування на основі бізнес-процесів. 13. Вибір підходів до складання бюджетів. 14. Класифікація бюджетів за сферами діяльності підприємства.</p>
5	<p>Дати визначення фінансовій структурі підприємства. Розкрити основні розділи положення про фінансову структуру підприємства. Навести типи центрів фінансової відповідальності. Охарактеризувати діяльність центру доходів. Розкрити сутність центру витрат та центрів прибутку та інвестицій. Назвати критерії віднесення структурних підрозділів до типів центрів фінансової відповідальності. Дати визначення бюджетного регламенту. Навести структуру бюджетного регламенту.</p>	<p><u>Практичні заняття</u> 15. Визначення фінансової структури підприємства. 16. Визначення структури бюджетного регламенту.</p>
6	<p>Складати бюджет продаж, бюджет виробництва, бюджет закупівлі матеріалів, бюджет витрат на оплату праці, бюджет доходів та видатків, бюджет руху грошових коштів, прогнозний баланс</p>	<p><u>Практичні заняття</u> 17. Складання бюджету продаж, бюджету виробництва, бюджету закупівлі матеріалів, бюджету витрат на оплату праці, бюджету доходів та видатків, бюджету руху грошових коштів, прогнозного балансу.</p>
7	<p>Дати визначення бюджетного планування. Обґрунтувати у чому полягають переваги бюджетного планування на підприємстві. Розкрити принципи бюджетного планування за ознаками побудови. Охарактеризувати принципи бюджетного планування за функціональним призначенням. Розкрити принципи бюджетного планування змістовного наповнення. Назвати основні етапи реалізації бюджетного планування. Дати визначення методів бюджетного планування. Охарактеризувати методи бюджетного планування за порядком розробки бюджетів</p>	<p><u>Практичні заняття</u> 18. Види бюджетів на підприємстві 19. Сутність та переваги бюджетного планування. 20. Принципи бюджетного планування. 21. Процес бюджетного планування. 22. Вибір та обґрунтування методів бюджетного планування.</p>
8	<p>Дати визначення бюджетної організації. Що таке центри відповідальності на підприємстві? Володіти класифікацією центрів</p>	<p><u>Практичні заняття</u> 23. Формування центрів відповідальності на підприємстві.</p>

	<p>відповідальності на підприємстві. Дати визначення бюджетного комітету. Використовувати підходи до формування бюджетного комітету. Використовувати бюджетну мотивацію.</p>	<p>24. Формування бюджетного комітету.</p>
--	--	--

6. Індивідуальне завдання

До заліку допускаються студенти, які виконали індивідуальне розрахункове завдання. Виконання індивідуального завдання здійснюється відповідно до методичних рекомендацій [8].

Загальні вимоги, що забезпечують оцінку виконання індивідуального завдання:

- правильність рішень;
- повнота структури розрахунків;
- Оформлення відповідно до чинних стандартів;
- Наявність посилання до джерела інформації;
- Самостійність виконання (діагностується під час захисту).

7. Форма підсумкового контролю

Нормативна форма підсумкового контролю – залік. Підсумковий контроль здійснюється у вигляді комплексного оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни без участі студента на підставі результатів усіх модульних контролів.

Оцінювання визначає ступінь оволодіння студентом компетенціями, що передбачені програмою.

Підсумковий контроль реалізується шляхом визначення середньозваженого балу за результатами всіх модульних контролів.

Інформаційне забезпечення дисципліни – джерела 1-8.

8. Вимоги до засобів діагностики

Засоби діагностики рівня сформованості компетенцій для проведення заліку мають бути подані у вигляді ситуаційних вправ.

Оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється через коефіцієнт засвоєння :

$$K_3 = N/P,$$

Де N – правильно виконані істотні операції рішення,
P – загальна кількість визначених операцій.

Критерії визначення оцінок:

«відмінно» - $K_1 > 0,9$
«добре» - $K_1 = 0,8 \dots 0,9$
«задовільно» - $K_1 = 0,7 \dots 0,8$
«незадовільно» - $K_1 < 0,7$

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бутинець Ф.Ф., Чижевські Л.В., Герасимчук Н.В. Бухгалтерський управлінський облік. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с. Ел. ресурс
2. Красова О. С. Бюджетирование и контроль затрат: теория и практика. Ел. Ресурс
3. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Удосконалення бюджетування на промислових підприємствах // Вісник Академії економічних наук України. – 2002. – №2. – с.46-51.
4. Ричард Ю. Зоді. Бюджетування результативності. Ел. ресурс
5. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник. К. – КНЕУ, 2003. Ел. ресурс
6. Шершньова З. Е., Оборська С. В. Стратегічне управлінн. Навчальний посібник. К. – КНЕУ, 1999. Ел. ресурс
7. Лісовенкова І. М.. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань з дисципліни «Бюджетування діяльності підприємства». Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2012.
8. Лісовенкова І. М.. Методичні рекомендації щодо самостійного вивчення дисципліни «Бюджетування діяльності підприємства». Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2012.

Додаткова література

1. Господарський процесуальний Кодекс України від 06.11.91 р. № 1798-XII.
2. Закон України «Про власність» від 07.03.2002 № 3088-III.
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.91 р. № 1576-XII.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.91 р.
5. Закон України «Про концесії» від 16.07.1999 р. № 997-XIV.
6. Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» // Відомості Верховної Ради України. – 1992 р. – № 2.
7. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 № 334/94 ВР.
8. Закон України «Про підприємництво» від 07.02.91 р. № 698-XII.
9. Закон України «Про підприємства в Україні» від 27.03.91 р. № 887-XII.
10. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.91 р. № 1251-XII.

11. Андриенко В.Н., Новиков Д.Г. Планирование, контроль и анализ в системе бюджетирования предприятия // Вісник Донецького державного університету економіки і торгівлі. – Донецьк, Дон дуєт, 2000 – №7. – с.140-144.
12. Балик У.О. Бюджетування як фактор покращення ефективності маркетингової діяльності підприємства // Проблеми економіки та управління. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів, 2003. – №484. – с.220-225.
13. Бень Т.Г., Довбня С.Б. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємства // Фінанси України. – 2000. – №7. – с.48-55.
14. Біленко Л.М., Жучкова Г.А., Оченаш В.А. Бюджетування як головний напрямок підвищення ефективності менеджменту / Регіональні перспективи. – 2001. – №5-6 (18-19). – с.77-78.
15. Білик М.Д. Бюджетування у системі фінансового планування / Фінанси України. – 2003. – №3. – с.97-109.
16. Білик М.Д. Проблеми бюджетування на підприємствах України // Наукові праці НДФІ. – К.: НДФІ МФУ, 2003. – Вип.3. – с.168-176.
17. Білобловський С. Складові елементи процесу бюджетування // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – №8. – с.20-25.
18. Вінниченко М.М. Оцінка ризику у бюджетуванні // Фінанси України. – 2003. – №7. – с.90-96.
19. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В.Яцура, Д. Олесневич. – Львів: Бак, 2001. – 624 с.
20. Грещак М. Г. Управління витратами. Навчально – методичний посібник. . К. – КНЕУ, 2002.
21. Жамойда А.А. Концепция системы организации бюджетирования промышленных предприятий Украины // Экономические проблемы и перспективы стабилизации экономики Украины: Сб. науч. тр. НАН Украины. – Донецк: ИЭП. – 2002. – т.2 – с.286-297.
22. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – 2 ге вид., перероб. та доп. – К.: Кондор. – 2003. – 364 с.
23. Козицкий Д. Внедрение проекта автоматизации бюджетирования // Справ очник економіста. – 2005. – №4. – с.33-36.
24. Колисник М. Рациональное бюджетирование, или дороги, которые мы выбираем // Компаньон. Стратегии. – 2003. – №2. – с.26-31.
25. Колисник М. Руководство по осуществлению бюджетирования, или уроки езды на автомобиле // Компаньон. Стратеги. – 2003. – №1. – с.28-33.
26. Коммерческое бюджетирование / Бочаров В.В. – СПб.: Питер, 2003. – 368 с.
27. Ковтун С. Бюджетування на сучасному підприємстві, або як ефективно управляти фінансами. – Х.: Фактор, 2005. – 336 с.
28. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Побудова бюджетів в організації // Фінанси України. – 2005. – №7 (116). – с.136-146.
29. Ляшенко Г. П., Раєвська Л. М., Чернова О. В. Контролінг в управлінні підприємством. Підручник. – 2009.

30. . Панков В. А., Єлецьких С. Я., Михайличенко Н. М. Контролінг і бюджетування діяльності підприємства. Навчально – методичний посібник. Краматорськ, 2006
31. Маникіна В.А. Бюджетирование в системе современных технологий финансового менеджмента // Менеджер. – 2002. – №2 (18). – с.72-78.

10. Відповідальність за якість викладання

Відповідальність за якість викладання несе завідувач кафедри.

